

21. FEJEZET

Távol Afrikától, közel a serpenyőhöz

Az *X program* az állatokkal szembeni kegyetlen bánásmódra akarta ráirányítani a figyelmet. A film a bevezető szerint „megtörtént eseten alapul”.

A hidegháború nem is annyira hideg korszakában az amerikai légielő csimpánzokkal kísérletezett, mert ki akarták deríteni, hogy egy ember mennyi radioaktív sugárzást tud elviselni úgy, hogy közben teljesíti a feladatát, és atombombát dob Moszkvára.

Az állatok felkészítésével Ron Oxley-t, a kiváló idomárt bízták meg. A szakmában mindannyian külön egyéniségek vagyunk, és egyformán excentrikusak is. Ron sem jelentett kivételt. Imádta az állatait. Neal nevű oroszlánja és Bruno nevű medvéje szabadon járhatott a házában, és gyakran előfordult, hogy egy ágyban aludtak.

Ron olyan erős volt, mint egy mamut, olyan szeszélyes, mint egy posztmenstruációs szindrómában szenvedő boszorkány, és emellett sajnos gyakorló alkoholista.

Az *X program* forgatásához három idomáromat szerződtette le: Cheryl-t, Richardot és Markot. Ron ranchán kezdődtek az előkészületek. A házigazda vaskézzel irányította a neki dolgozókat. Ez éppen ellenkezője volt az én stílusomnak. Én csak egyetlen szabályt ismertem: „Nem dolgozom barmokkal.” Az előkészületek második hetében a ház szokatlanul csendes volt. Richard és Mark megcsinálták a számukat, és délután öt körül hazamentek.

Néhány kilométerre a háztól Richard megszólalt: – Olyan furcsa érzésem van. Forduljunk vissza.

Benéztek a nappali ablakán. Ron a padlón feküdt. A mentők már nem tudták újraéleszteni – órákkal azelőtt meghalt.

Mivel a csimpánzaim és az idomárjaim már a stábhoz tartoztak, a Twentieth Century Fox kinevezett engem állatkoordinátorrá.

Mindig is az afrikai oroszlánok voltak a kedvenceim, de jó viszonyban álltam legközelebbi rokonainkkal, a csimpánzokkal is.

Goliath szerepét Karanja játszotta, egy tizennégy éves veterán, aki a *Sheenában* is szerepelt, meg a Valvoline egyik olajreklámjában. Utóbbiban három éven keresztül mutogatta a közönségnek, hogy az olajcsere olyan egyszerű dolog, hogy még egy majom is meg tudja csinálni.

A stúdiónak volt két saját csimpánza is, Willie, aki a főszerepet játszotta, és Harry.

Az agresszió a csimpánzok társadalmának szerves része, ezért lehetett az águk olyan sikeres a törzsfajlódás fáján. A csimpánzok által manapság megtámadott emberek bizonyíthatják, hogy unokatestvéreink nagyon veszélyes lények. Harcolnak és harapnak, hogy feljuthassanak a társadalmi ranglétra csúcsára.

Tizennégy évesen Karanja hétszer olyan erős volt, mint egy átlagos férfi. Izomerő tekintetében lehetetlenség volt fölé kerekedni.

Először a színészek és a stáb tagjainak biztonsága miatt aggodalmaskodtam – de ez minden forgatás előtt így van. A *Lancelot Link: Secret Chim*p forgatásán tanultam egy nagyon fontos dolgot Daryl Keenertől, a vezető idomártól: egy hirtelen eldördülő lövés (persze vaktölténnyel) váratlan, tiszteletet parancsoló, és megfékezi az agressziót, mielőtt a helyzet kezelhetetlenné válna.

Amikor nagyobb majmokkal dolgoztam, az övembe dugtam vaktöltényekkel megtöltött 38-asomat, hogy mindenki lássa. Hála istennek, soha nem kellett használnom.

A legkényesebb jelenetben Goliath (vagyis Karanja) teljesen begőzöl. Megelégteli a besugárzást, és összetöri az irodát. Ráadás-

képpen megragadja az egyik felügyelő – egy idomár és kaszkadőr, Fernando Celis játszotta igen meggyőzően – sokkolóját, majd átlöki a színészt egy asztalon.

A marhahajtáshoz használt sokkoló csupán egy ártalmatlan kellék volt, de később mégis táptalajt adott a vádaskodásoknak, hogy a forgatás alatt sokkoltuk a csimpánzokat.

Figyelemre méltó kooperáció volt ember és majom között, hogy rá tudtam venni Karanját, borzolja fel a szőrét, és tegyen úgy, mint-ha támadna – miközben Fernandónak nem eshet semmi baja.

Amikor Jonathan Kaplan, a rendező leállította a jelenetet, leül-tettem Karanját, és adtam neki öt percet, hogy lenyugodjon. Ennyi idő alatt helyreállt a béke és a harmónia.

Néhány nappal később Willie, a stúdió csimpánza rá akart ugrani Helen Huntra. Az idomárja a levegőből húzta le az állatot, majd háromszor hátba verte, nagyjából negyedannyi erővel, amennyivel még csecsemőként az anyja hátba csapta a dzsungelben, ha valami rosszat csinált.

Két héttel később a jelenet megismétlődött, csak ezúttal Willie a rendező képébe repült. Az idomár ismét közbelépett: szerencsére sem állat, sem ember nem sérült meg.

A búcsúpartin felszeleteltük a tortát, pezsgőt ittunk, és beszélget-tünk a két csodálatos főszereplővel, Matthew Broderickkel és Helen Hunttal. Helen megjegyezte, hogy nagyon örül, amiért Willie nem tudott hozzáférni az arcához. Mindannyian nagyon örültünk.

A parti jól sikerült. Az idomárok és a stáb többi tagja között jó volt a viszony, és ez nem mindig van így.

Jonathan Kaplan olyan, mint egy Teddy mackó, aki alkalman-ként ideges lesz. A mai napig is a show-bizniszben gyűjtött néhány barátom közé sorolom őt. Még a két fiatal producerrel – Jonathan szerint: „a fiúkkal” – is egész jól kijöttem.

Azzal a melengető érzéssel mentünk haza, hogy jó munkát vé-geztünk. Leforgattunk egy bonyolult forgatókönyvet egy csomó

emberszabású majommal, és senkinek nem görbült meg egyetlen hajszála sem.

Két héttel később azonban fekália került a palacsintába. A stúdió két csimpánzát a texasi Primarily Primates nevű „majommenhely”-re vitték. Én szóltam a stúdiónak, hogy el tudnám helyezni a két csimpánzt Kaliforniában is, jó körülmények között, de az öltönyösök úgy gondolták, kedvező híre lenne, ha a majmokat egy jótékony-sági szervezetnek ajánlják fel.

Amint Willie és a társa megérkezett, a menhely főnöke, bizonyos Wally Swett, hangot adott a véleményének, hogy ezeket a csimpánzokat valamilyen lelki trauma érte.

Swett szavai visszajutottak hozzám. A vádaskodás nagyon felbőszített, hiszen egy olyan embertől eredt, aki tudtommal csupán két évet dolgozott majmokkal, és tapasztalatai akkor is csak a csimpánzkaki összeszedésére terjedtek ki.

Ugyanez az ember fel is hívott, hogy meg szeretné látogatni a kaliforniai ranchomat. Udvariasan, de határozottan visszautasítottam.

– Valamit rejteget? – kérdezte vádló hangon.

– Nem rejtegetek semmit. Ide az összes felügyelő és hivatalos ember bejöhét a nap bármely órájában, de ha maga beteszi a lábát a birtokomra, kihívom a rendőrséget magánlaksértésért! – és azzal lecsaptam a telefont.

Mr. Jótévőnek sikerült kapcsolatba lépnie egy talkshow igen ismert műsorvezetőjével. Nevezük mondjuk Tomás de Torquemadának. A lényeg, hogy hegyekben állt a pénze, és befolyással bírt a helyi politikusokra.

Figyelmeztettek minket, de csak a periratokból tudtuk meg, hogy az *X program* négy idomárját bűncselekmény elkövetésével gyanúsítják.

Még minden csimpánzok védőszentje, Jane Goodall is belekeveredett az ügybe. Bár rossz véleménnyel volt rólam, a brosúrája borítóján mégis felhasználta az egyik csimpánzom, Land Rover Smith

imádni való fotóját. Nem gondolja, kedves Goodall kisasszony, hogy nem túl ízléses dolog kígyót-békát kiabálni valakire, aztán később a saját érdekében felhasználni ugyanennek az embernek az állatait?

Torquemada beindította a nyilvánosság úthengerét, és ellenünk fordította a városi önkormányzatot is.

Ügyvédek fogadtunk. Az enyém biztosított, hogy ha vád alá helyeznek minket, velem jön, és magával hozza az óvadékot, hogy ne kelljen megbilincselve parádéznom a média előtt. Csodás. Ezek a támogató szavak igazán magabiztossá tettek.

Az idomárok egyike nem sokkal korábban házasodott. Olyan nyomás alá helyezték, hogy egy ideig nem érzett semmilyen vágyat a felesége iránt. Szerencsére a felforduláshoz hasonlóan ez az állapot is hamar elmúlt.

Mozgásba lendültek a Los Angeles-i Állatügyi Hatóság nevű szervezet állami emlékhöz hízó alkalmazottjai, és beidéztek minket Long Beachbe, ahol két kihallgatótiszt várt ránk. A helyzet annyira hasonlított a hollywoodi „B” kategóriás filmek jó zsarú kontra rossz zsarú felállítására, hogy akár vicces is lehetett volna, de mégsem volt az. Az egész kihallgatás a spanyol inkvizíciót idézte. Az inkvizíció áldozataihoz hasonlóan mi sem tudtuk, hogy ki vádolt meg minket, sőt a vádak sem ismertették velünk, csak Damoklesz kardja volt nagyon is valóságos, ami a fejünk fölött lebegett.

Természetesen voltak, akik a védelmünkre keltek, például Helen Hunt és Tippi Hedren. Az állatorvosom, dr. Miller is kiállt melletttem, aki évtizedeken át kezelte az állataimat. A leginkább Gretchen Wyler támogatása érintett meg. Gretchen kiváló színész és táncos volt, és emellett a Humane Societyben – az amerikai állatvédők szervezetében – is betöltött valamilyen tisztséget. Végül éppen tőle tudtam meg a jó hírt, hogy az idomárok ellen felhozott összes bűnügyi vádat ejtették.

Ezzel viszont az ügy még nem zárult le véglegesen – de legalább nem fenyegetett tovább a bebörtönzés réme. Az az istentelen pasas

ugyanis a könnyebb utat választotta, és polgári pert indított. Rövid idő alatt azonban ez a lufi is kipukkadt. Azt hittem, 25 év távlatából könnyebb lesz majd írnom erről a sötét epizódról. Nos, nem volt könnyű, de a fájdalom és a jogos felháborodás segített, hogy elmondjam az egészet.

Isten malmai lassan, de biztosan örölnek – mondja egy ősi cigány közmondás. 2006-ban Texas állam főügyésze saját irányítása alá helyezte a Primarily Primates menhelyet, mivel olyan bejelentést kapott, hogy a hely alkalmatlan állatok elhelyezésére, az adódollárokat hűtlenül kezelik, miközben az állatok méltatlan körülmények között élnek. A P. E. T. A. (People for the Ethical Treatment of Animals – „Emberek az Állatokkal Való Erkölcsös Bánásmódot”) honlapja a Primarily Primatest egyenesen „az állatok földi poklá”-nak nevezte.

A menhelyet átvette egy másik intézmény. A texasi főügyész megerősítette, hogy Wally Swettet az átadás-átvételi szerződésben foglaltak szerint örökre kitiltják a menhelyről. És még Mr. Swett állította, hogy az *X program* két csimpánzát, Willie-t és Harryt lelki traumák érték!

Mielőtt befejezem ezt a fejezetet, néhány szót mondanom kell az állatvédőkről, vagyis erről az iparágról, amely bizony elég jól jövedelmez. A jó oldala az, hogy az amerikaiak szeretik az állatokat, és ezzel nincs is semmi baj. Sokkal könnyebb adományokat felhajtani egy kóbor cica esdeklő tekintetével, mint egy névtelen hajléktalan fényképével.

Mint a segélyszervezeteknél általában, az állatvédők között is vannak nagyon jók, de néhány nagyon sötét szervezet is.

Egy Los Angeles melletti ranchon befogadják a megunt házi állatokat, de az egzotikus fajok képviselőit is. A következőket egy olyan embertől hallottam, aki ott dolgozott, de undorral hagyta el a helyet. Az általa mondottakat idézem. Az egyik, menetrendszerű kaliforniai bozóttűz után bevitték a menhelyre egy őzborjút. A po-

koli tűz után maradt hamuban csontig leégtek szerencsétlen borjú patái. Az állatot nem lehetett megmenteni, az egyetlen megoldás a gyors és fájdalommentes eutanázia lett volna, de a tulaj rájuk szólt: „Ne olyan gyorsan. Ma kedd van. Pénteken lesz egy adománygyűjtő rendezvényem. Kiválóan fogja motiválni az adakozókat.”

A szenvedő állatot több mint egy hétig életben tartották. Ha ez nem kegyetlenség, akkor nem tudom, mi az.

Szóval, kedves olvasóim, mielőtt az árva prérikutyák úszómedencéjére adakoznának, vegyenek példát a Mikulásról, aki külön listát ír a jó gyerekekről, és egy másikat a rosszakról. Nézzék át még egyszer alaposan a saját listájukat.